

ШКІЛЬНИЙ БУЛІНГ



БУЛІНГ



(від англ. bully – хуліган, задирака, грубіян, «to bully» - задиратися, знущатися) – тривалий процес свідомого жорстокого ставлення, агресивної поведінки з метою заподіяти шкоду, викликати страх, тривогу або ж створити негативне середовище для людини.



Визначають булінг як тривалий процес свідомого жорстокого ставлення, фізичного і (або) психічного, з боку одного або групи дітей до іншої дитини (іншим дітям). Однак, говорячи про школу, слід сказати, що булінг проявляється не тільки в дитячих взаєминах, але також і в системі відносин «Учитель / дорослий-дитина».



Розвиток дитини

ЧИ БУВ БУЛІНГ?

Прочитай і пригадай, чи траплялися в твоєму житті зазначені ситуації.

Булінг – це регулярне цькування з метою нанести моральну або фізичну шкоду особі. Задіяні в булінгу особи мають такі ролі:

- *агресор (той, хто розпочав булінг);*
- *жертва булінгу;*
- *група, увагу якої агресор намагається привернути.*

*Деякі ситуації легко переплутати з булінгом. Так, моральну або фізичну шкоду може бути нанесено ненавмисно, тоді це є **непорозумінням** або **нещасним випадком**.*

*У спілкуванні часто виникають конфлікти, що не мають нічого спільного з булінгом. **Конфлікт** – це суперечка чи незгода, учасники (учасниці) якої можуть бути обурені, але прагнуть знайти спільне рішення.*

Нормативно-правові акти

Нормативно-правова база щодо протидії булінгу, жорстокого поведження, насилля.

Нормативно-правові документи щодо протидії булінгу, насиллю Закону України

- 07.12.2017 № 2229 «Про запобігання та протидію домашньому насильству»
- Закон України 18.12.2018 № 2657- VIII» «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) Набув чинності 19.01.2019
- Постанова КМУ 22.08.2018 № 654 Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та\ або насильства за ознакою статті.
- Постанова КМУ 22.08.2018 № 658 Про затвердження взаємодії суб'єктів щодо запобігання домашнього насильства п.39
- Наказ МОНУ 02.10.2018 № 1047 Про затвердження методичних рекомендацій щодо виявлення реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами. (перелік організацій, установ, гарячих ліній)
- Лист МОНУ 29.01.2019 № 1/11- 881 Рекомендації для закладів освіти про застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) від 18.12.2018 № 2657-VIII Лист МОНУ 27.06.2019 № 1/9-414 Деякі питання щодо створення у 2019-2020 н.р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок

Нормативно-правові акти

- Відповідно до Законів України «Про охорону дитинства», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (від 07.12.2017 №2229-VIII),
- постанови Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 №658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»,
- постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 №585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах»,
- постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 №587 «Про організацію надання соціальних послуг»,
- наказу МОН України від 02.10.2018 №1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами» та з метою організації профілактичної роботи серед учнів,

ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИДИ БУЛІНГУ В ШКОЛІ

Фізичний булінг

Це залякування за допомогою агресивного фізичного залякування полягає у багаторазово повторюваних ударах, стусанах, підніжках, блокуванні, поштовхах і дотиках небажаним і неналежним чином.

Поведінковий булінг

Це бойкот, плітки, ігнорування, ізоляція в колективі, інтриги, шантаж, вимагання, створення неприємностей.

Вербальна агресія

Виражається в постійних глузуваннях, підступ, образах, окрики і навіть прокльони.

Кібербулінг

Саме останнє, але дуже популярне серед підлітків. Виявляється в цькуванні за допомогою соціальних мереж або надіслання образ на електронну адресу. Сюди входить зйомка і викладання непривабливого відео в загальний доступ.

Стаття 173-4. Булінг (цькування) учасника освітнього процесу



Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого

Запроваджується адміністративна відповідальність за булінг.

Так, доповненою статтею 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено, що булінг (цькування), що вчиняється стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

ХТО І ЯК ВІДПОВІДАТИМЕ ЗА БУЛІНГ В УКРАЇНІ?

Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Типові ознаки булінгу (цькування):

- **систематичність** (повторюваність) діяння
- **наявність сторін** – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності)
- **дії або бездіяльність кривдника**, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого



Відповідальність згідно статті 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення

- **штраф** від 50 до 200 мінімумів доходів громадян (від 850 до 3 400 гривень)
- **громадські роботи** від 20 до 60 годин
- **виправні роботи** на строк до одного місяця з відрахуванням до 20 % заробітку

Хто несе відповідальність?

- **діти, які досягли 16 років**
- **батьки** або особи, які їх замінюють у випадку, коли дитина, яка вчинила булінг, не досягла 16 років
- **керівник закладу освіти** у разі неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування)
- **учасники освітнього процесу**



Національна дитяча «гаряча» лінія
116 111 (з мобільного) або 0 800 500 225 (зі стаціонарного)
Анонімно. Безкоштовно. Конфіденційно.

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ У РАЗІ БУЛІНГУ?



НАЦІОНАЛЬНА
ПОЛІЦІЯ



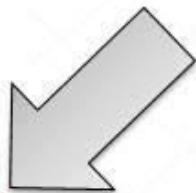
ДИТЯЧА «ГАРЯЧА
ЛІНІЯ» ГО «ЛА-
СТРАДА УКРАЇНА»



ЦЕНТР НАДАННЯ
БЕЗОПЛАТНОЇ
• ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ



СОЦІАЛЬНА СЛУЖБА З
ПИТАНЬ СІМ'Ї, ДІТЕЙ ТА
МОЛОДІ •



СУБ'ЄКТИ НАСИЛЬСТВА



Рис. 6 Модель здорової школи





Суб'єкти взаємодії освітнього закладу з метою запобігання і реагування на випадки насильства



БЕЗПЕЧНЕ І ДОБРОЗИЧЛИВЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

ОРІЄНТОВНА СХЕМА РЕАГУВАННЯ НА ВИПАДКИ НАСИЛЬСТВА



1

Повідомлення про випадок насильства або спроби його вчинення



2

Негайне втручання з метою припинити насильство



3

Надання першої допомоги особі, яка зазнала насильства



4

Реєстрація та розгляд випадку



5

Надання допомоги, виховні та дисциплінарні заходи, завершення випадку

Якщо стався випадок фізичного або психологічного насильства чи спроби його здійснення, випадок жорстокого поводження, цькування чи дискримінації, наслідки якого не вимагають невідкладного надання медичної допомоги, потрібно:

1. негайно припинити насильницькі дії, агресивну поведінку кривдника (кривдників). Заспокоїти дитину, яка зазнала насильства.
2. Задokumentувати випадок. Забезпечити розгляд випадку насильства (за необхідності – із залученням спеціальної комісії, створеної з числа співробітників закладу освіти) після отримання повної інформації про випадок, розгляду рекомендацій комісії і обговорення випадку із залученими сторонами, заступником, відповідальним за профілактику насильства, учителями та психологами. Якщо є підозра, що дії кривдника були системними і випадок має ознаки булінгу, керівник закладу освіти

зобов'язаний повідомити органи Національної поліції (ювенальної превенції) та службу у справах дітей.

3. Вжити дисциплінарних заходів щодо працівників закладу освіти, які допустили насильницькі дії щодо здобувачів освіти або колег.
4. Вжити дисциплінарних заходів стосовно працівників закладу освіти, які своєчасно не зреагували на тривожні сигнали (залишили без уваги повідомлення про прояви насильства, ігнорували конфліктні ситуації) або не припинили насильницькі дії, свідками яких вони стали або про які знали.
5. Вжити щодо здобувачів освіти, які вчинили насильство, виховні та дисциплінарні заходи (бесіда, зауваження, догана, подальше спостереження і надання психологічної допомоги).
6. Забезпечити надання всім учасникам конфліктної ситуації необхідної допомоги і підтримки, у тому числі із залученням служби медіації та примирення.

2. НЕГАЙНЕ ВТРУЧАННЯ З МЕТОЮ ПРИПИНИТИ НАСИЛЬСТВО

ПРАЦІВНИК ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, ЯКИЙ СТАВ СВІДКОМ АБО ДІЗНАВСЯ ПРО ВИПАДОК НАСИЛЬСТВА:

- Розбороняє учасників (без застосування фізичної сили, яка може завдати шкоди учасникам конфлікту). За необхідності кличе на допомогу інших працівників закладу.
- За потреби надає домедичну допомогу та викликає бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги.
- Інформує керівника закладу освіти або відповідального заступника директора, а за їхньої відсутності – чергового адміністратора та принаймні одного з батьків учасників випадку насильства.
- Звертається (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України.

ЗДОБУВАЧІ ОСВІТИ, ЯКІ СТАЛИ СВІДКАМИ АБО ДІЗНАЛИСЯ ПРО ВИПАДОК:

- негайно повідомляють будь-кому з працівників закладу освіти.

БАТЬКИ, ЯКІ СТАЛИ СВІДКАМИ АБО ДІЗНАЛИСЯ ПРО ВИПАДОК:

- Розбороняють учасників (без застосування фізичної сили, яка може завдати шкоди учасникам конфлікту). За необхідності кличуть на допомогу працівників закладу освіти.

БАТЬКИ, ЯКІ СТАЛИ СВІДКАМИ АБО ДІЗНАЛИСЯ ПРО ВИПАДОК:

- Розбороняють учасників (без застосування фізичної сили, яка може завдати шкоди учасникам конфлікту). За необхідності кличуть на допомогу працівників закладу освіти.

3. НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ ОСОБІ, ЯКА ЗАЗНАЛА НАСИЛЬСТВА

ПРАЦІВНИКИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, УЧНІ, БАТЬКИ, КОТРІ СТАЛИ СВІДКАМИ АБО ДІЗНАЛИСЯ ПРО ВИПАДОК:

- Надають домедичну допомогу.
- Викликають медичного працівника закладу освіти або супроводжують потерпілу дитину до медичного кабінету.

У разі загрози життю і здоров'ю потерпілого

МЕДИЧНИЙ ПРАЦІВНИК, ПРЕДСТАВНИК АДМІНІСТРАЦІЇ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, А ЗА ЇХНЬОЇ ВІДСУТНОСТІ – БУДЬ-ХТО З ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ:

- Надають домедичну допомогу.
- Викликають швидку медичну допомогу.
- Повідомляють батькам потерпілої дитини.

4. РЕЄСТРАЦІЯ І РОЗГЛЯД ВИПАДКУ НАСИЛЬСТВА

КЛАСНИЙ КЕРІВНИК, А ЗА ЙОГО ВІДСУТНОСТІ – ЧЕРГОВИЙ АДМІНІСТРАТОР:

- Розмовляє з потерпілим, кривдником, свідками (за необхідності, з залученням психолога закладу освіти).
- Інформує про випадок насильства керівника закладу освіти (директора).

- Матеріал, який використовували при створенні презентації:
- «Попередження насильства в закладах освіти: методичний посібник для педагогічних працівників»
- Видання друге, доповнене та оновлене. – Київ: Благодійний фонд «Здоров'я жінки і планування сім'ї», 2020